

ARTYKUŁY

Zagrożenia fałszywymi depozycjami świadków oraz podejrzanych wobec funkcjonariuszy publicznych. Wybrane zagadnienia (część II)

DOI: 10.53024/1.3.51.2023

GRZEGORZ OCIECZEK*

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł jest kolejną częścią publikacji poświęconej zagrożeniom ze strony świadków oraz podejrzanych przed fałszywymi depozycjami w stosunku do funkcjonariuszy publicznych. W artykule w sposób syntetyczny zaprezentowane zostały zagrożenia przestępstwami, na które narażeni są funkcjonariusze publiczni, w szczególności przedstawiciele organów ścigania z racji wykonywanych przez nich czynności służbowych. Szczególną uwagę poświęcono kwestiom fałszywych depozycji składanych przez podejrzanych w stosunku do tej grupy zawodowej. Nie pominięto również linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie interpretacji niektórych przepisów, jak również danych statystycznych dotyczących chociażby liczby przestępstw w wybranych kategoriach, które popełniane są przeciwko funkcjonariuszom publicznym.

Słowa kluczowe: funkcjonariusz publiczny, policja, korupcja, przestępczość zorganizowana, fałszywe zeznania, znieważenie funkcjonariuszy publicznych, czynna napaść na funkcjonariuszy publicznych, przekupstwo, fałszywe oskarżenie, Sąd Najwyższy

* Doktor, Prokurator Prokuratury Krajowej w stanie spoczynku, Doradca Prokuratora Krajowego, adiunkt UKSW, stały recenzent miesięcznika „Prokuratura i Prawo”, członek Rady Naukowej IWS, WPP oraz OSA. Członek Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego, tworzącej zaawansowane, zintegrowane narzędzia technologiczne, wspomagające działania organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości. Uczestnik oraz współorganizator międzynarodowych konferencji poświęconych m.in. zwalczaniu przestępczości zorganizowanej oraz terroryzmu. Uczestnik programu *International Visitor Leadership*, organizowanego przez Departament Stanu USA w zakresie zwalczania przestępczości i terroryzmu. Autor publikacji w zakresie przestępczości zorganizowanej oraz świadków koronnych; ORCID: 0000-0002-2785-4677.

WSTĘP

W pierwszej części publikacji skoncentrowano się na kwestiach ogólnych dotyczących między innymi definicji funkcjonariuszy publicznych, jak również ogólnych zagrożeń związanych z fałszywymi depozycjami, w których zarówno świadkowie, jak też podejrzani mogą obciążać przedstawicieli organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości. Kolejnym ważnym aspektem z punktu widzenia „ochrony” funkcjonariuszy publicznych przed fałszywymi depozycjami jest kwestia związana ze składaniem „fałszywych wyjaśnień” przez podejrzanych oraz oskarżonych, w których pomawiają oni funkcjonariuszy w celu m.in. zaprezentowania swojej fałszywej linii obrony. Kwestia ta była przedmiotem wielu publikacji z zakresu orzecznictwa oraz judykatury. Część przedstawicieli doktryny wyraża stanowisko, że podejrzanemu (oskarżonemu) przysługuje całkowita bezkarność za działanie w ramach „fałszywych wyjaśnień”, w granicach szeroko rozumianego prawa do obrony¹. Częściowo poglądy te były także aprobowane m.in. w ramach orzecznictwa Sądu Najwyższego. I tak, Sąd Najwyższy w swojej uchwale z 01.01.2006 r. stanął na stanowisku, iż oskarżony, który składając wyjaśnienia w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym, fałszywie pomawia inną osobę o współudział w tym przestępstwie w celu ukrycia tożsamości rzeczywistych współuczestników tego przestępstwa, a nie w celu własnej obrony, wykracza poza granice przysługującego mu prawa do obrony i może ponosić odpowiedzialność karną z art. 234 k.k.²

Przeciwnego zdania są przedstawiciele doktryny, którzy stoją na stanowisku, że prawo do obrony ma swoje granice i nie może naruszać uprawnień innych osób w zakresie chociażby ochrony ich dóbr prawnych³. Słuszna wydaje się teza, zgodnie z którą „pomówienie osoby niewinnej o niepopelniony czyn, w celu skierowania przeciwko niej postępowania karnego, wykracza poza granice korzystania z prawa do obrony”⁴. W mojej ocenie nie można doprowadzać do sytuacji, w której przyznaje się podejrzanemu prawo do dowolnych fałszywych depozycji w postaci bezkarnego pomawiania

¹ B. Kunicka-Michalska, *Prawo oskarżonego do obrony a fałszywe oskarżenie*, „Palestra” 1968, nr 6, s. 41; D. Mocarska, *Przestępstwo fałszywego oskarżenia a prawo do obrony*, [w:] *Ius Est ars boni et aequi. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. S. Lelentalowi*, red. B. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka, Szczepno 2008, s. 320; B. Kunicka-Michalska, *Fałszywe oskarżenie w prawie karnym PRL na tle prawnoporównawczym* Toruń 1967, s. 123; P. Wiliński, *Zasada prawa do obrony*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 3, *Zasady procesu karnego*, cz. 2, red. P. Wiliński, Warszawa 2014, s. 1471.

² Uchwała SN z 11.01.2006 r., I KZP 49/05, OSNKW, 2006 nr 2, poz. 12, s. 1. Podobnie SN wypowiedział się w wyroku z 22.10.2013 r., sygn. V KK 233/13. Zob. wyrok SN z 23.10.2013 r., V KK 233/13, Prok i Pr. 2014, nr 1, dodatek: „Orzecznictwo”, s. 6. Zastosowaną w tych orzeczeniach linię argumentacyjną widać również w: wyrok SA we Wrocławiu z 06.12.2012 r., II AKa 351/12, Prok i Pr. 2014, nr 6, dodatek: „Orzecznictwo”, poz. 31, str. 13; wyrok SA w Lublinie z 16.01.2014 r., II AKa 261/13/ KZS, 2014, nr 5, poz. 75.

³ R.A. Stefański, *Komentarz do art. 175 k.p.k.*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, red. J. Bratoszewski, Warszawa 1998/LEX; Ł. Pohl, *W sprawie wyjaśnień oskarżonego w polskim postępowaniu karnym – odpowiedź*, [w:] *Aktualne problemy prawa karnego. Księga pamiątkowa z okazji jubileuszu 70. urodzin Profesora Andrzeja J. Szwarcza*, red. Ł. Pohl, Poznań 2009, s. 486.

⁴ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, LEX/e.l 2010.

funkcjonariuszy publicznych pod „pozorem” szeroko rozumianego prawa do obrony zagwarantowanego Konstytucją, oraz ustawą. Prawo do kłamstwa winno być ograniczone do znamion możliwości popełnienia innych przestępstw, w tym przestępstwa fałszywych oskarżeń (art. 234 k.k.) czy też tworzenia fałszywych dowodów przeciwko innej niewinnej osobie (art. 235 k.k.). Próba pewnego wyjścia z tzw. „klimczu prawnego” w zakresie możliwości ponoszenia odpowiedzialności karnej przez podejrzanego (oskarżonego) który fałszywie oskarża inne osoby o popełnienie przestępstw, są poglądy mówiące, (...) iż

Karalność oskarżonego za ich fałszywe złożenie jest więc jedynie możliwe wówczas, gdy składając je, działał on w innym celu niż w celu obrony. Każde ewidentne i jednoznaczne wyjście poza granice tego prawa może rodzić odpowiedzialność karłą oskarżonego, jeżeli w ten sposób swoim zachowaniem wypełnia on znamiona danego czynu zabronionego. Ta odpowiedzialność aktualizuje się zatem nie tylko wtedy, gdy oskarżony dokona fałszywego pomówienia w postaci innej niż przez składanie wyjaśnień lub wprawdzie w wyjaśnieniach, ale odnośnie do czynu niemającego żadnego związku z czynem mu zarzucanym lub z obroną przed tym czynem, ale także i wtedy, gdy te jego fałszywe oskarżenia odnoszą się do zarzucanego mu czynu, ale złożył je nie dla własnej obrony przed odpowiedzialnością karłą za ten czyn, ale wyłącznie w innym celu, na przykład dla zniesławienia danej osoby”⁵. Wartą zasygnalizowania jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11.01.2006 r., zgodnie z którą: Oskarżony, który składając wyjaśnienia w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym, fałszywie pomawia inną osobę o współudział w tym przestępstwie w celu ukrycia tożsamości rzeczywistych współuczestników tego przestępstwa, a nie w celu własnej obrony, wykracza poza granice przysługującego mu prawa do obrony i może ponosić odpowiedzialność karłą z art. 234 k.k.⁶

Z drugiej strony trudno od podejrzanego wymagać, aby stosował się do zasad współżycia społecznego, które przez swoje przestępne zabiegi sam łamie, znajdując się w „trudnej” sytuacji procesowej, z której próbuje się ekskulpować.

W tym miejscu wspomnieć należy także o przestępstwie z art. 235 k.k., mającym dwie formy, a polegającym na:

- kierowaniu ścigania przeciwko innej osobie poprzez tworzenie fałszywych dowodów lub poprzez podejmowanie innych podstępnych zabiegów;
- przedsięwzięciu podstępnych zabiegów w trakcie toczącego się postępowania⁷.

W kontekście przestępstw, na które narażeni są funkcjonariusze publiczni, zwłaszcza ci, którzy zajmują się prowadzeniem postępowań przygotowawczych, nie sposób nie zasygnalizować tych polegających na:

⁵ *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el 2022; wyrok SN z 22.10.2013 r., V KK 233/13, OSNKW 2014, nr 3, poz. 21.

⁶ Uchwała SN z 11.01.2006 r., I KZP 49/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 12.

⁷ *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2, cz. 2, *Komentarz do art. 212–227 d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Lex/el.

- naruszeniu nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego(art. 222 k.k.);
- czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę przybraną do pomocy podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 223 k.k.);
- znieważeniu funkcjonariusza publicznego lub osobę przybraną do pomocy podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 226 k.k.).

Wszystkie one należą do kategorii przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych. Przedmiotem ochrony jest przede wszystkim prawidłowość prowadzonych przez funkcjonariusza publicznego czynności, jak również tzw. powaga urzędu⁸. Do znamion strony przedmiotowej wyżej wymienionych przestępstw należy naruszenie nietykalności cielesnej, czynna napaść oraz znieważenie funkcjonariusza podczas lub w związku z pełnieniem przez niego czynności służbowych.

Z całą pewnością ta kategoria przestępstw należy do mniej kontrowersyjnych pod względem wykładni, w porównaniu z opisywanymi w poprzedniej części publikacji przestępstwami, a mianowicie: fałszywymi depozycjami podejrzanego czy też fałszywymi zeznaniami i oskarżeniami, na temat których istnieją spory zarówno w środowisku przedstawicieli doktryny, jak również w orzecznictwie.

W trakcie rozważań na temat przestępstw dotyczących funkcjonariuszy publicznych nie sposób nie wspomnieć o przestępstwie przekupstwa, opisanym w art. 229 k.k., a polegającego na udzieleniu albo obietnicy udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji.

Przestępstwo to, będące swoistym odzwierciedleniem tzw. sprzedajności z art. 228 k.k., pojawiło się już w Kodeksie karnym Makarewicz z 1932 r., gdzie definiowane było w art. 290 k.k. jako przyjmowanie przez urzędnika w związku z urzędowaniem korzyści majątkowej lub osobistej, jak również ich obietnicy, oraz żądanie takiej korzyści. Dodatkowo, w art. 290 k.k. § 2 przewidywano karę pozbawienia wolności od 1 roku do lat 10 za uzależnienie czynności urzędowej od otrzymania dla siebie lub innej osoby korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicę za czynność, która sprzeciwia się lub też ma sprzeciwiać się ustawie⁹.

Według komentarza K. Sobolewskiego oraz A. Laniewskiego – wiceprokuratorów Sądu Apelacyjnego we Lwowie:

paragraf 1 przepisu art. 229 k.k. będzie miał zastosowanie zarówno wówczas, kiedy urzędnik przyjął korzyść ofiarowaną mu w tym celu, aby pobudzić go do wypełnienia obowiązku, jak i w tym celu, aby go za wypełnienie obowiązku wynagrodzić. Będzie to miało miejsce zarówno wtedy, gdy urzędnik przyjął tę korzyść przed, jak i po spełnieniu obowiązku wtedy, gdy korzyść udzielono mu bez jego żądania¹⁰.

⁸ *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2022.

⁹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. - Kodeks karny, (Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571).

¹⁰ *Polski Kodeks Karny z 11. VII. 1932 r. wraz z prawem o wykroczeniach, przepisami wprowadzającymi i utrzymaniami w mocy przepisami kodeksu karnego austriackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem. Komentarz zaopatrzyli: Kazimierz Sobolewski i Dr. Alfred Laniewski wiceprokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie, Lwów 1932, s. 155.*

Przedmiotem jego ochrony art. 229 k.k. jest prawidłowość funkcjonowania instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, jak również instytucji publicznych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych.

Przestępstwo to ma charakter bezskutkowy, natomiast przedmiotem czynności wykonawczej jest korzyść majątkowa, osobista lub też jej obietnica¹¹.

Na temat problematyki związanej z kwestią sprzedajności pojawiło się wiele publikacji. Przykładem może być m.in. opracowanie zatytułowane *Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia*¹².

Przed przystąpieniem do zasygnalizowania kwestii dotyczących wyżej wymienionego przestępstwa konieczne jest dokonanie ogólnej charakterystyki pojęcia korupcji z uwzględnieniem jej postrzegania w naszym kraju. Korupcja stanowi wyjątkowo poważne zagrożenie zarówno dla porządku prawnego, jak również prawidłowego funkcjonowania instytucji publicznych, co bezpośrednio ma wpływ na podważenie zaufania do niezależności wymiaru sprawiedliwości. Zjawisko to z kolei może spowodować izolację międzynarodową oraz zwiększyć stabilność o charakterze politycznym¹³. Jak słusznie zauważył D. Dąbrowski, „wymiar sprawiedliwości w sprawach korupcyjnych do niedawna był niemal wyłącznie systemem o charakterze krajowym”¹⁴. Jeżeli chodzi o definicję korupcji, to nie została ona zdefiniowana w sposób uniwersalny z uwagi na jej wieloaspektowy i wielowymiarowy aspekt. Przykładowo, według definicji Rady Europy, za korupcję uznano żądanie, proponowanie, wręczenie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki, czy też innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, która wypacza prawidłowe wykonywanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnicę, przy czym łapówka może stanowić korzyść nie tylko dla odbiorcy, ale i dla innego podmiotu¹⁵. Z kolei według art. 1 pkt 3 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym za korupcję uznano:

¹¹ O. Górniok, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Wąsek, Gdańsk 2005, s. 71; A. Zoll, [w:] *Kodeks karny...*, red. A. Zoll, t. 2, Zakamycze 2004, s. 766; *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2, cz. 2, *Komentarz do art. 212-277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Lex/el.

¹² *Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia*, red. J. Kosiński, K. Krak, A. Koman, Warszawa 2012, zob. też: C. Nowak, *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Warszawa 2008; Ł. Dąbrowski, *Przestępczość korupcyjna w świetle prawa międzynarodowego*, Warszawa 2018; P. Palka, M. Reut, *Korupcja w nowym kodeksie karnym*, Warszawa 1999; B. Hołyst *Korupcja jako plaga społeczna XXI w.*, „Przegląd Antykorupcyjny” 2011, nr 1; S.H. Deming, *Anti-Corruption Policies; Eligibility and Debarment Practices at the World Bank and Regional Developments Banks*, „International Lawyer” 2010, vol. 44, no. 2.

¹³ H.-E. Sung, *Between demand and supply: Bribery in international trade*, „Crime, Law & Social Change” 2005, vol. 44, s. 113.

¹⁴ Ł.D. Dąbrowski, *Przestępczość korupcyjna w świetle prawa międzynarodowego*, Warszawa 2018, s. 12.

¹⁵ Cywilnoprawna Konwencja o korupcji, Strasburg, 4 listopada 1999 r., European Treaty Series No. 174 (Dz. U. z 2004 r. Nr 244, poz. 2443). Zob. też: M. Szulik, *Analiza unijnych rozwiązań legislacyjnych w zakresie prawa antykorupcyjnego*, [w:] *Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia*, red. J. Kosiński, K. Krak, A. Koman, Warszawa 2012, s. 14-15; *Korupcja w ujęciu historycznym – zob. Korupcja na przestrzeni wieków*, red. K. Krak, Warszawa 2012.

obiecywanie, proponowanie, wręczanie, żądanie, przyjmowanie przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakiegokolwiek nienależnej korzyści majątkowej, osobistej lub innej, dla niej samej lub jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowanie propozycji lub obietnicy takich korzyści w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu funkcji publicznej lub w toku działalności gospodarczej¹⁶.

W tym miejscu zasadne wydaje się zaprezentowanie danych związanych z postrzeganiem korupcji w naszym kraju, według międzynarodowej instytucji Transparency International, z uwzględnieniem miejsca Polski w rankingu postrzegana korupcji¹⁷.

Tabela nr 1 Ranking percepcji korupcji w Polsce według Transparency International

Rok	Miejsce w rankingu	Punkty	Liczba krajów biorących udział w badaniu
2021	42	56	180
2020	45	56	180
2019	45	58	180
2018	36	60	180
2017	36	60	180
2016	29	62	176
2015	30	63	168
2014	35	61	175
2013	38	60	177
2012	41	58	176
W 2012 roku TI zmieniło metodologię badań. Inaczej niż to miało miejsce w latach ubiegłych, zastosowano skalę od 0 do 100 (zamiast 0–10), w której 0 oznacza kraj najbardziej skorumpowany, a 100 najmniej skorumpowany. Zmiana ta ma umożliwić dokładne obserwowanie trendów i porównywanie wyników względem lat ubiegłych.			
2011	41	5,5	183
2010	41	5,3	178
2009	49	5	180
2008	58	4,6	180
2007	61	4,2	180
2006	61	3,7	163
2005	70	3,4	159

¹⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1900 ze zm.).

¹⁷ G. Ociecek, *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce. Wybrane aspekty prawne ze szczególnym uwzględnieniem roli Prokuratury*, „Consilium Iuridicum” 2022, nr 1–2, s. 143–144.

Rok	Miejsce w rankingu	Punkty	Liczba krajów biorących udział w badaniu
2004	67	3,5	146
2003	64	3,6	133
2002	45	4,0	102
2001	44	4,1	91
2000	43	4,1	90
1999	44	4,2	99
1998	39	4,6	85
1997	29	5,08	52
1996	24	5,57	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Transparency International.

Według rankingu przeprowadzanego corocznie przez organizację Transparency International, Polska uzyskała najlepsze rezultaty w zakresie postrzegania korupcji w 2016 r., najgorsze wyniki przypadły na lata 2003–2005.

Z danych uzyskanych przez CBOS wynika, iż zjawisko korupcji w opinii Polaków bezpośrednio związane jest m.in. ze zmianami ustrojowymi, prywatyzacją oraz występującymi od czasu do czasu kryzysami gospodarczymi. W 2004 r. największa liczba Polaków na przestrzeni lat 1997–2010 uznała, że skala korupcji w naszym kraju występuje bardzo często (92% ankietowanych). Dane te zgodne są z prezentowanym powyżej rankingiem percepcji korupcji według Transparency International. Respondenci zwrócili przy tym szczególną uwagę na kwestie związane z korupcją wśród urzędników oraz polityków¹⁸.

Ważnym aspektem związanym z korupcją jest konieczność podejmowania prób minimalizowania tego jakże niebezpiecznego zjawiska m.in. wśród urzędników państwowych, a w szczególności przedstawicieli organów ścigania. Niewątpliwie skupić się należy w pierwszej kolejności na analizie przyczyn tego rodzaju niepożądanych zachowań, nie zaś eliminacji skutków. W celu walki z korupcją w każdym z organów ścigania jest wyspecjalizowana komórka organizacyjna zajmująca się zapobieganiem, wykrywaniem oraz zwalczaniem korupcji w ich szeregach. Przykładowo, w Centralnym Biurze Antykorupcyjnym utworzono Biuro Spraw Wewnętrznych, zaś w Straży Granicznej Zarząd Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej. W policji po 1989 r. utworzone zostały Inspektoraty Komendanta Głównego Policji oraz Komendantów Wojewódzkich Policji, a następnie na mocy

¹⁸ B. Potwardowska, *Transformacja ustrojowa a pola korupcji*, „Przegląd Antykorupcyjny” „Przegląd Antykorupcyjny”, s. 519–560.

Zarządzenia nr 6 Komendanta Głównego Policji z dnia 27.03.1998 r. powstał Zarząd Spraw Wewnętrznych.

W 2000 r. Zarząd Spraw Wewnętrznych przekształcony został w Biuro Spraw Wewnętrznych. Niestety, w początkowym okresie działalności Biura Spraw Wewnętrznych zatrudnionych było zaledwie 74 funkcjonariuszy, by już po kilku latach w 2008 r. osiągnąć liczbę 382 osób na etacie policyjnym i 36 na etacie cywilnym. W odniesieniu do przestępstwa art. 229 k.k. w 2006 r. funkcjonariusze BSW ujawnili 52 przestępstw w 2007 r. liczba ta wyniosła 30, natomiast w 2008 r. zaledwie 7. W tym miejscu konieczne jest zaprezentowanie kompleksowych danych związanych ze skazaniami za przestępstwo z art. 229 k.k.¹⁹

Tabela nr 2 Liczba skazań za przestępstwo z art. 229 k.k. w latach 2004–2018²⁰

Rok	Ogółem	Kara bezwzględnego pozbawienia wolności	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania	Kara samoistnej grzywny	Kara ograniczenia wolności
2004	1025	43	944	34	2
2005	1364	61	1266	34	3
2006	1464	80	1339	34	10
2007	2167	103	1992	65	5
2008	2134	73	2005	45	10
2009	2304	109	2131	53	9
2010	2009	91	1857	52	9
2011	1975	106	1798	60	11
2012	1644	86	1484	69	5
2013	1720	97	1519	80	23
2014	1433	72	1280	72	9
2015	1213	75	1042	90	5
2016	1228	104	930	146	21
2017	1015	93	731	137	21
2018	871	108	610	112	18

Źródło: B. Gruszczyńska, M. Marczewski, A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, J. Klimczak, *Atlas przestępczości w Polsce 6*, Warszawa 2021, s. 90.

¹⁹ G. Tokarz, *Biuro Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji – struktura, zadania, efekty*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2011, nr 3(161), s. 136-140.

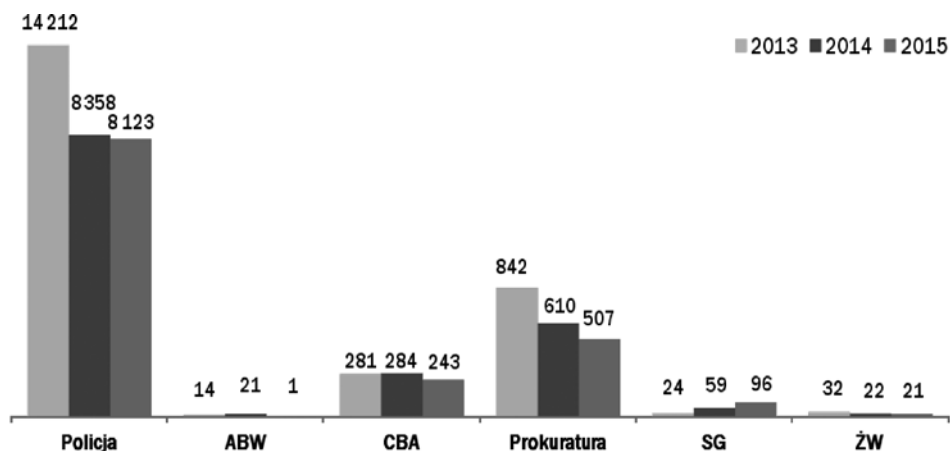
²⁰ B. Gruszczyńska, M. Marczewski, A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, J. Klimczak, *Atlas przestępczości w Polsce 6*, Warszawa 2021.

Największa liczba skazań za przestępstwo z art. 229 k.k. na bezwzględną karę pozbawienia wolności miała miejsce w 2009 r. (2304), najmniejsza zaś w 2018 r. (871). Stosunkowo rzadko sądy za przedmiotowe przestępstwo sięgały po samoistne kary grzywny, jak również kary ograniczenia wolności.

Na zakończenie tej części publikacji warta zaprezentowania jest liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2013–2015 z podziałem na poszczególne organy ścigania.

Wykres nr 1 Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2013–2015

Źródło: Dane Centralnego Biura Antykorupcyjnego

Z racji liczby prowadzonych postępowań przygotowawczych oraz liczebności służby najwięcej postępowań o charakterze korupcyjnym zarejestrowała policja, najmniej zaś Żandarmeria Wojskowa. Dodać należy, iż przykładowo w Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w 2016 r. prowadzone było 21 postępowań przygotowawczych w zakresie korupcji w wymiarze sprawiedliwości, 31 w administracji rządowej oraz 5 w sektorze wojskowym²¹.

PRÓBA PODSUMOWANIA

Niewątpliwie funkcjonariusze publiczni, którzy z racji wykonywanych obowiązków służbowych zatrudnieni są w organach ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, winni pozostawać pod szczególną ochroną prawną. Niestety, nie zawsze kwestia ta znajduje właściwe zrozumienie, a poniekąd akceptację nie tylko wśród środowisk prawniczych, lecz także części społeczeństwa.

W tym miejscu celowe jest zaprezentowanie danych statystycznych związanych z niektórymi przestępstwami, które popełniane są przeciwko funkcjonariuszom

²¹ Dane własne Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

publicznym, w tym m.in.: naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego, czynna napaść na funkcjonariusza publicznego, jak również wywieranie wpływu na czynności urzędowe oraz znieważenie funkcjonariusza publicznego.

Tabela nr 3 Przeszypstwa popełniane przeciwko funkcjonariuszom publicznym w latach 1990–2007 (wybrane kategorie)

Lata	Art. 222 § 1 k.k.	Art. 223 k.k.	Art. 224 § 2 k.k.	Art. 226 § 2 k.k.
1990	2	b.d.	b.d.	3
1991	1	b.d.	3	b.d.
1992	b.d.	b.d.	5	1
1993	3	1	4	8
1994	2	b.d.	5	9
1995	3	2	4	18
1996	9	4	8	17
1997	12	2	12	18
1998	174	41	222	323
1999	807	276	1099	1754
2000	849	270	1340	2297
2001	810	229	1364	2333
2002	906	236	1460	2616
2003	1142	366	1622	3081
2004	1316	382	1941	3898
2005	1498	413	2211	4611
2006	1823	513	2368	5395
2007	258	31	297	736
2014	3319	306	1968 (art. 224 k.k.)	6349
2016	3075	264	1516 (art. 224 k.k.)	5705
2020	2481	223	1105 (art. 224 k.k.)	4717

Źródło: Dane K.G.P.

Niestety, w statystykach policyjnych nie uwzględniono danych związanych z przestępstwami dotyczącymi składania fałszywych zeznań przeciwko funkcjonariuszom publicznym w tym funkcjonariuszom policji, prokuratury i in.

Jeżeli chodzi o przestępstwo fałszywych zeznań, to w poniższej tabeli zaprezentowano kompleksowe dane dotyczące liczby postępowań wszczętych, jak również liczby stwierdzonych przestępstw w zakresie art. 233 k.k. na przestrzeni lat 1999–2020.

Wybrane lata miały na celu pokazanie największych skokowo wzrostów przestępstw fałszywych zeznań.

Tabela nr 4 Liczba przestępstw z art. 233 k.k.

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
1999	346	2436
2004	5155	7486
2015	3690	2360
2018	3277	2319
2019	3142	2451
2020	2458	2160

Źródło: Dane K.G.P.

Jak można zauważyć, największy wzrost przestępstw popełnianych przeciwko funkcjonariuszom publicznym, niezależnie od kategorii przestępstwa, miał miejsce w 1999 r. oraz w latach kolejnych. Być może wiąże się to z faktem transformacji ustrojowej oraz znaczącym wzrostem przestępczości, w tym przestępczości o charakterze zorganizowanym. Zaznaczyć należy, że część przestępstw godzących w działalność instytucji państwowych a co za tym idzie, samych funkcjonariuszy publicznych, a w szczególności ich wykładnia, nie budzi wątpliwości. Mowa tutaj o przestępstwach naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariuszy publicznych. Z kolei pewna kategoria przestępstw, które godzą w działalność instytucji państwowych, w tym składanie fałszywych depozycji czy też fałszywe oskarżenie wątpliwości, takie zawiera. Biorąc pod uwagę charakter wykonywanych czynności służbowych, w szczególności przez funkcjonariuszy organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, to właśnie ta kategoria osób winna być pod szczególną ochroną prawną. Z drugiej strony można odnieść wrażenie, że prezentowana linia nie tylko niektórych przedstawicieli doktryny, lecz także linia orzecznicza sądów przesunęła się w kierunku zapewnienia większej ochrony prawnej osobom, które pomimo prawidłowych pouczeń o możliwości chociażby skorzystania z prawa do odmowy odpowiedzi na pytania przyznają większą ochronę osobom składającym fałszywe depozycje procesowe. Przykładem takiego podejścia mogą być chociażby uchwały Sądu Najwyższego z 09.11. 2021 r.²² oraz z 20.09.2007 r.^{23,24}. Z całą pewnością należy odnieść się także do tzw. kwestii związanej z racjonalnością ustawodawcy, która jednak w mojej ocenie nie może stać *contra legem* w przypadku jasno sformułowanych i niebudzących żadnej wątpliwości

²² I KZP 5/21.

²³ KZP 26/07.

²⁴ Szczegółowe omówienie tych kwestii zob. pierwsza część publikacji.

przepisów, których przykładem może być art. 233§1a k.k. Gdyby bowiem zgodzić się m.in. z wyżej wskazanymi uchwałami Sądu Najwyższego, przepis ten byłby przepisem martwym. W przypadku braku zapewnienia należytej, a przede wszystkim realnej ochrony prawnej funkcjonariuszom publicznym może dojść do sytuacji, w której nie będą oni podejmowali aktywnej działalności w przedmiocie np. zwalczania przestępczości, jak miało to miejsce tuż po transformacji ustrojowej w latach 1989–1990, kiedy to dochodziło do kuriozalnych sytuacji związanych chociażby z likwidacją wydziałów ds. przestępczości gospodarczej na szczeblach komend wojewódzkich policji, czy też drastycznym wzrostem korupcji oraz znacznym obniżeniem poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli²⁵.

BIBLIOGRAFIA

AKTY NORMATYWNE:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1900 ze zm.)

Cywilnoprawna Konwencja o korupcji, Strasburg, 4 listopada 1999 r., European Treaty Series No. 174 (Dz. U. z 2004 r. Nr 244, poz. 2443).

LITERATURA:

Dąbrowski Ł.D., *Przestępczość korupcyjna w świetle prawa międzynarodowego*, Warszawa 2018.

Deming Stuart H., *Anti-Corruption Policies; Eligibility and Debarment Practices at the World Bank and Regional Development Banks*, „International Lawyer” 2010, vol. 44, nr 2.

Gruszczyńska B., Marczewski M., Siemaszko A., Ostaszewski P., Włodarczyk-Madejska J., Klimczak J., *Atlas przestępczości w Polsce 6*, Warszawa 2021.

Gruza E., *Ocena wiarygodności zeznań świadków w procesie karnym. Problematyka kryminalistyczna*, Kraków 2003.

Hołyst B., *Korupcja jako plaga społeczna XXI w.*, „Przegląd Antykorupcyjny” 2011, nr 1.

Kodeks karny. Komentarz, red. A. Wąsek, Gdańsk 2005.

Kodeks karny, red. A. Zoll, t. 2, Kraków 2004.

Kodeks karny. Część szczególna, t. 2, cz. 2, *Komentarz do art. 212–227 d*, red. Wróbel Włodzimierz, A. Zoll, LEX/el.

Kodeks karny. Część ogólna, t. 1, cz. 2, *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, LEX/el.

Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, red. M. Mozgawa, LEX/el 2022.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 1, red. J. Bratoszewski, Warszawa 1998/LEX.

Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia, red. J. Kosiński, K. Krak, A. Koman, Warszawa 2012.

Korupcja na przestrzeni wieków, red. K. Krak, Warszawa 2012.

Kunicka-Michalska B., *Prawo oskarżonego do obrony a fałszywe oskarżenie*, „Palestra”, 1968 nr 6.

²⁵ Zob. np.: W. Sokolowicz, M. Gurtowski, K. Pietrowicz, *Wielkie afery gospodarcze w Polsce po 1989 roku z perspektywy socjologicznej*, [w:] *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009., s. 813–822; K. Laskowska, *Etiologia przestępczości zorganizowanej w Polsce*, [w:] *Przestępczość zorganizowana*, red. E.W. Pływaczewski, Warszawa 2011, s. 152–169.

- Kunicka-Michalska B., *Fałszywe oskarżenie w prawie karnym PRL na tle prawno-porównawczym*, Toruń 1967.
- Laskowska K., *Etiologia przestępczości zorganizowanej w Polsce*, [w:] *Przestępczość zorganizowana*, red. E.W. Pływaczewski, Warszawa 2011.
- Marek A., *Kodeks karny*, Warszawa 2007.
- Mocarska D., *Przestępstwo fałszywego oskarżenia a prawo do obrony*, [w:] *Ius est ars boni et aequi. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. Stefanowi Leleentalowi*, red. P. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka, Szcztytno 2008.
- Nowak C., *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Warszawa 2008.
- Ocieczek G., *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce. Wybrane aspekty prawne ze szczególnym uwzględnieniem roli Prokuratury*, „Consilium Iuridicum” 2022, nr 1–2.
- Palka P., Reut M., *Korupcja w nowym kodeksie karnym*, Warszawa 1999.
- Pohl Ł., *Składanie nieprawdziwych wyjaśnień przez oskarżonego w polskim procesie karnym – szkic teoretycznoprawny*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 6.
- Pohl Ł., *W sprawie wyjaśnień oskarżonego w polskim postępowaniu karnym – odpowiedź*, [w:] *Aktualne problemy prawa karnego. Księga pamiątkowa z okazji jubileuszu 70. urodzin Profesora Andrzeja J. Szwarca*, red. Ł. Pohl, Poznań 2009.
- Polski Kodeks Karny z 11. VII. 1932 r. wraz z prawem o wykroczeniach, przepisami wprowadzającymi i utrzymaniem w mocy przepisami kodeksu karnego austriackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem. Komentarz zaopatrzyli: Kazimierz Sobolewski i Dr. Alfred Laniewski wiceprokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie, Lwów 1932.*
- Potwardowska B., *Transformacja ustrojowa a pola korupcji*, [w:] „Przegląd Antykorupcyjny” 2013, nr 1B.
- Sokołowicz W., Gurtowski M., Pietrowicz K., *Wielkie afery gospodarcze w Polsce po 1989 roku z perspektywy socjologicznej*, [w:] *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009.
- Sung H., *Between demand and supply: Bribery in international trade*, „Crime, Law & Social Change” 2005, vol. 44.
- Szulik M., *Analiza unijnych rozwiązań legislacyjnych w zakresie prawa antykorupcyjnego*, [w:] *Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia*, red. J. Kosiński, K. Krak, A. Koman, Warszawa 2012.
- Tokarz G., *Biuro Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji – struktura, zadania, efekty*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2011, nr 3.
- Wiliński P., *Zasada prawa do obrony*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 3, *Zasady procesu karnego*, cz. 2, red. P. Wiliński, Warszawa 2014.

ORZECZNICTWO:

- Postanowienie SN z 08.12.2004 r., IV KK 126/04, OSNKW 2005, nr 1, poz. 9.
- Postanowienie SN z 30.03.2009 r., sygn. SDI 30/08, LEX nr 1615484.
- Postanowienie SN z 25.09.2013 r., I KZP 9/13, OSNKW 2013, nr 10, poz. 85.
- Uchwała SN z 11.01.2006 r., I KZP 49/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 12.
- Uchwała SN z 26.04.2007 r., sygn. I KZP 4/07, OSP, 2008, nr 3, poz. 29.
- Uchwała SN z 20.09.2007 r., sygn. I KZP 26/07, OSP 2008, nr 4, poz. 46.
- Uchwała SN z 09.11.2021 r., sygn. I KZP 5/21.
- Wyrok SN z 27.11.2000 r., OSNKW 2001, nr 3–4, poz. 21.
- Wyrok SN z 22.10.2013 r., sygn. V KK 233/13, OSNKW 2014, nr 3, poz. 21.
- Wyrok SN z 23.10.2013 r., sygn. V KK 233/13, Prok. i Pr. 2014, nr 1, dodatek: „Orzecznictwo”.
- Wyrok SN z 14.12.2017 r., III KK 473/17, LEX nr 2420316.
- Wyrok SA w Lublinie z 16.01.2014 r., II Aka 261/13/ KZS 2014, nr 5, poz. 75.
- Wyrok SA we Wrocławiu z 06.12.2012 r., II AKa 351/12, Prok. i Pr. 2014, nr 6, dodatek: „Orzecznictwo”, poz. 31.
- Wyrok SA we Wrocławiu z 29.02.2012 r., II AKa 31/12, LEX nr 1143435.

Threats of False Depositions of Witnesses and Suspects Against Public Officials. Selected Issues (Part II)

SUMMARY

This article is a successive part of the publication devoted to threats of false deposits against public officials by witnesses and suspects. The article synthetically presents threats of crimes to which public officials, in particular representatives of law enforcement authorities, are exposed due to the performance of their official duties. Particular attention was paid to false depositions made by suspects in relation to this professional group. Jurisprudence of the Supreme Court with regard to the interpretation of certain provisions as well as statistical data on, for example, the number of crimes in selected categories committed against public officials have been presented as well.

Keywords: public official, police, corruption, organized crime, false testimony, insulting public officials, active assault on public officials, bribery, false accusation, Supreme Court